

Artos Dağı

DOG049
İzlenmesi Gerekli
Gerileme (-1)

Artos Dağı © Yıldray Lise

Yüzölçümü : 22808 ha
Boylam : 43,15°D
Enlem : 38,22°K
Koruma Statüleri : Yok

Yükseklik : 1680 m - 3537 m
İl(ler) : Van
İlçe(ler) : Gevaş, Çatak

- **Alanın Tanımı**: Artos Dağı Gevaş'ın güneyinde Bitlis Dağları'nın doğu ucunda yer alır. Van Gölü'nün güney kıyısından kısa bir mesafede 3537 metreye kadar yükselir. Çevresindeki diğer dağlardan izole konumdaki Artos Dağı, bir çadırın andırın görünümü nedeniyle, Çadır Dağı olarak da adlandırılır. Genellikle sarp ve dik yamaçlar içeren dağın yalnızca doğu yamaçları dereceli olarak alçalır. Buna karşılık, kuzey yamaçları dimdik Van Gölü kıyılarına alçalırken güney ve batı yamaçlarında Çatak Çayı tarafından kesilmiş sarp geçitler bulunur. Bu keskin yapısının ve sert iklim koşullarının etkisiyle Artos Dağı ince bir toprak tabakasıyla kaplıdır ve yamaçlarında bol miktarda taş ve çakıl bulunur. Dağ, son yıllarda gösterime giren "Vizontele" filmiyle ülke çapında tanınmıştır.
- **Habitatlar**: Sert iklim koşullarında yaşayan ve genellikle hayvancılıkla uğraşan yöre halkının uzun yıllar odunsu bitkileri kesmesi ve aşın otlatma sonucunda alandaki orman bitki örtüsü büyük ölçüde azalmıştır. Taşlık dağ bozkır toplulukları alandaki en yaygın bitki örtüsüdür. Bununla birlikte, dağın güney yamaçlarında, özellikle de Çatak Vadisi'nde kalıntı meşe topluluklarına ve noktasal ölçekte boylu ardıc ve katran ardıçlarına rastlanır. Bunun yanı sıra, toprağın daha kalın olduğu yerlerde ıslak mera toplulukları bulunur.
- **Türler**: Uzaktan bakıldığında bitki örtüsünden yoksun gibi görünen alan son derece zengin bir bitki çeşitliliğine sahiptir. 29 bitki taksonu ÖDA kriterlerini sağlar ve bu türlerden iki tanesi dünya üzerinde sadece bu dağda yaşamaktadır; *Isatis spatella* ve *Limoniopsis davisii*. Gevaş Dağı anadolu geleneğinin (*Spermophilus xanthopyrnus*) Van'daki kopuk popülasyonunu barındırması nedeniyle bölgesel ölçekte önem taşır. Alan, bitkilerin yanı sıra kelebek varlığı açısından da büyük öneme sahiptir. Nesli bölgesel ölçekte tehdit altında olan ve dar yayılışlı çok sayıda kelebeğin önemli popülasyonları burada yaşar. Artos Dağı'nda ülkemize endemik dört kelebek türü bulunmaktadır.
- **Alan Kullanımı**: Alandaki ana insan faaliyeti hayvancılıktır. Bunun yanında tarım faaliyetleri de yürütülmektedir.
- **Tehditler**: Aşın otlatma ve yakacak sağlamak için odunsu ve yastık formundaki çok yıllık bitkilerin

(örneğin *Astragalus*, *Acantholimon* ve *Onobrychis*) kesilmesi alanın bitki örtüsünü tehdit eden önemli sorunlardır. Bu durum, alanda toprak erozyonunun da artmasına neden olmaktadır.

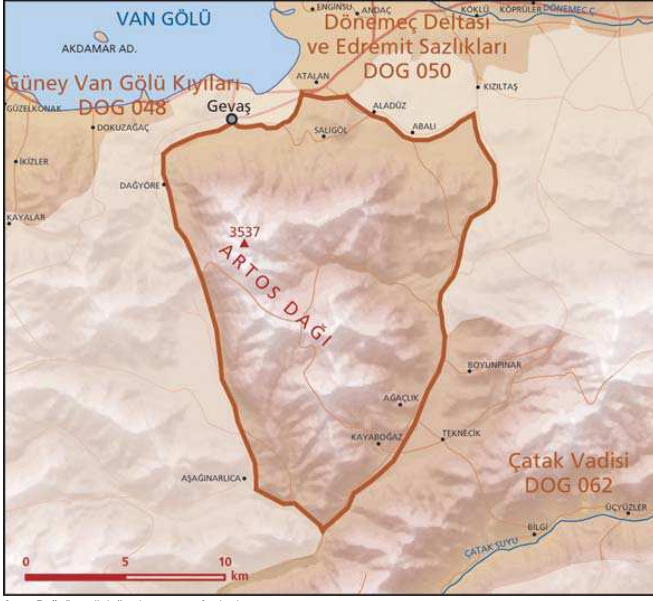
- **Koruma Çalışmaları**: Bilinen bir koruma çalışması yoktur. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Biyoloji Bölümü alanda araştırma çalışmaları gerçekleştirmektedir.

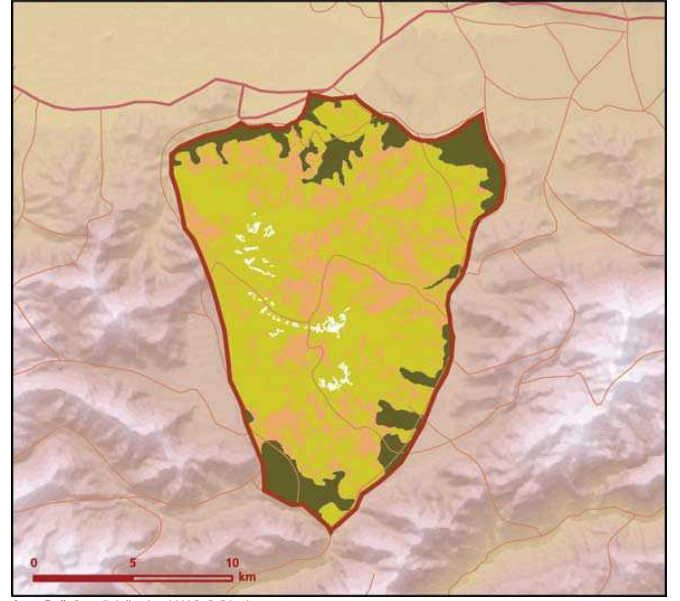
Büyük korubeni (*Glaucopsyche arion*) © Ahmet Baytaş

■ **Yerel İgi Sahipleri**
Van Valiliği; Van İl Çevre ve Orman Müdürlüğü; Gevaş Kaymaklığı; Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü; Yüzüncü Yıl Üniversitesi Kuş Gözlem Topluluğu.

■ **Özdemir Adızel, Atilla Durmuş, Muhabbet Kemal Koçak, Mehmet Koyuncu, Fevzi Özgökçe, Murat Ünal**

Artos Dağı önemli doğa alanı topografya haritası

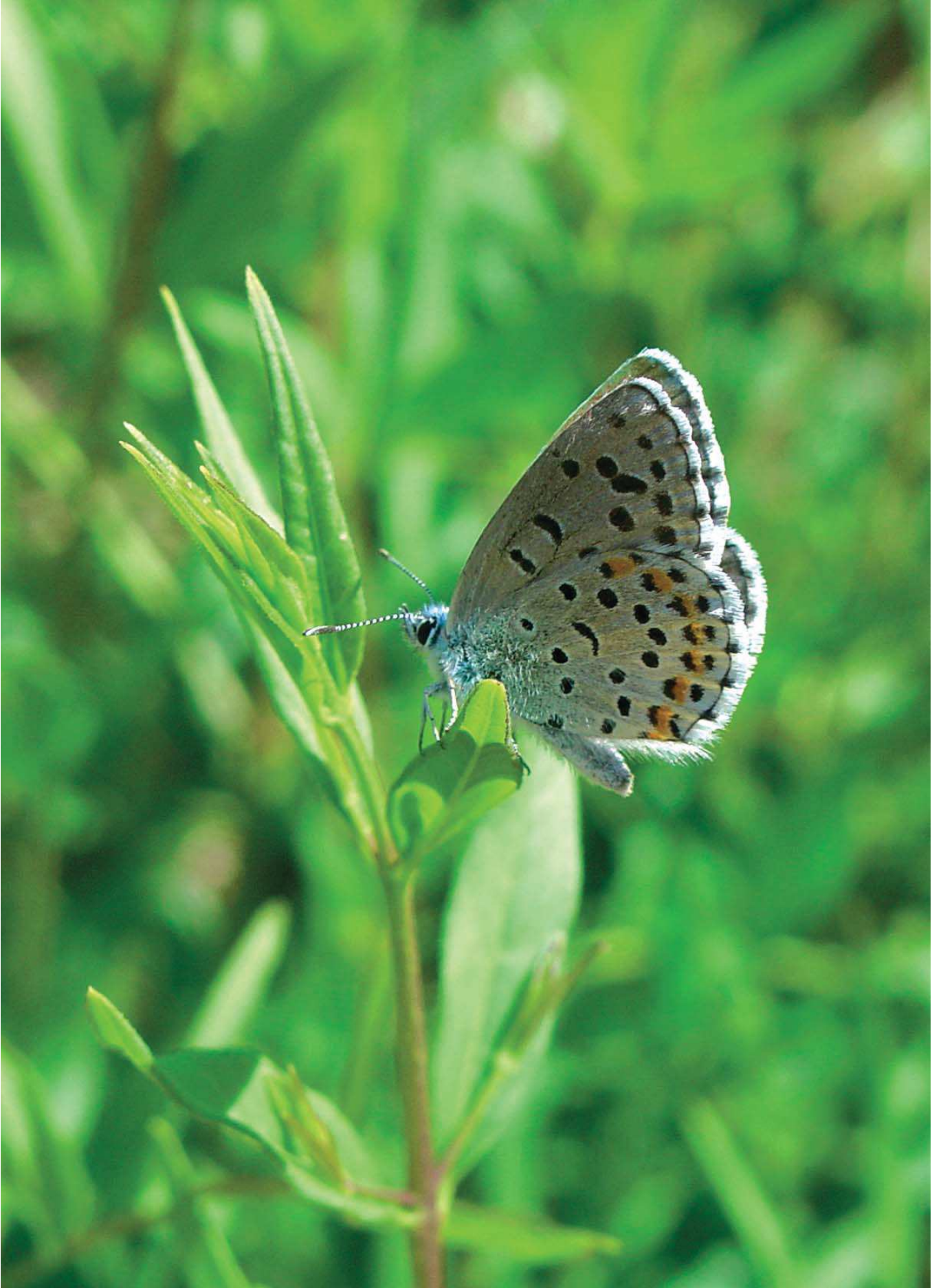
Artos Dağı önemli doğa alanı bitki örtüsü haritası

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
<i>Allium shatakense</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Allium steirianum ssp. vanense</i>	I	0	-	NT	Var	B2
<i>Anchonium elichrysofolium ssp. villosum</i>	I	0	-	VU	Var	B1, B2
<i>Arabis carduchorum</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Arenaria angustisepala</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus adustus</i>	I	0	-	-	Var	A2
<i>Astragalus eriocephalus ssp. eriocephalus</i>	0	0	-	-	Var	B2
<i>Astragalus dasycarpus</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus ermineus</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus gevashensis</i>	I	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Astragalus jodostachys</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Astragalus longifolius</i>	0	0	-	-	Var	A2
<i>Astragalus rechingeri</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Astragalus sachanavii</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Bornmuellera cappadocica</i>	I	0	-	LC	Var	A2
<i>Campanula bornmuelleri</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Campanula karakuschensis</i>	0	0	-	VU	Var	A2, B1
<i>Cerastium araraticum</i>	I	0	-	LC	Var	A2
<i>Chondrilla spinosa</i>	I	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Fritillaria minima</i>	I	0	-	VU	Var	A1, A2
<i>Gypsophila adenophylla</i>	I	0	-	LC	Var	A2
<i>Isatis spatella</i>	I	I	-	EN	Var	A1, A2
<i>Limoniopsis davisii</i>	I	I	-	EN	Var	A1, A2
<i>Linum pycnophyllum ssp. kurdicum</i>	I	0	-	NT	Var	B2
<i>Minuartia dianthifolia ssp. kurdica</i>	0	0	-	EN	Var	B1
<i>Ranunculus munzurenensis</i>	I	0	-	NT	Var	A2
<i>Rhynchocorys orientalis - Doğu Anadolu</i>	0	0	-	VU	Var	B1
<i>Thesium oreogetum</i>	I	0	-	EN	Var	A1, A2
<i>Veronica bombycina ssp. froediniana</i>	I	0	-	VU	Var	B1, B2

Takson Adı	E	TE	Kırmızı Liste		Popülasyon Büyüklüğü	ÖDA Kriteri
			K	B		
<i>Emberiza hortulana</i>	0	0	LC	LC	Var (Üreme)	CI
<i>Spermophilus xanthopyrmnus</i> - Van	0	0	LC	NT	Var	B2, CI
<i>Glaucopsyche arion</i> - Kuzey ve Doğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	BI
<i>Muschampia proteides</i> - Anadolu	0	0	-	EN	Var	BI, CI
<i>Polyommatus buzulmavi</i>	1	0	-	-	Var	A2, A4, CI
<i>Polyommatus fatima</i>	1	0	-	-	Var	A2, CI
<i>Polyommatus kurdistanicus</i>	1	0	-	-	Var	A2, A4, CI
<i>Pseudophilotes bavius</i> - Anadolu	0	0	-	EN	Var	BI, CI
<i>Pseudophilotes vicrama</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	BI
<i>Pyrgus cirsii</i>	0	0	VU	VU	Var	A1, CI
<i>Tomares callimachus</i> - Doğu-Güneydoğu Anadolu	0	0	-	EN	Var	BI, CI
<i>Glaucopsyche alexis</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	BI
<i>Archon apollinaris</i> - Doğu-Güneydoğu Anadolu	0	0	NT	EN	Var	BI, CI
<i>Anthocharis damone</i> - Anadolu	0	0	-	VU	Var	BI
<i>Hyponephele kocaki</i>	1	0	-	-	Var	A2, CI

Anadolu gelengisi (*Spermophilus xanthopyrmnus*) © Cüneyt Oğuztüzün

Bavius (*Pseudophilotes bavius*) © Ahmet Baytaş